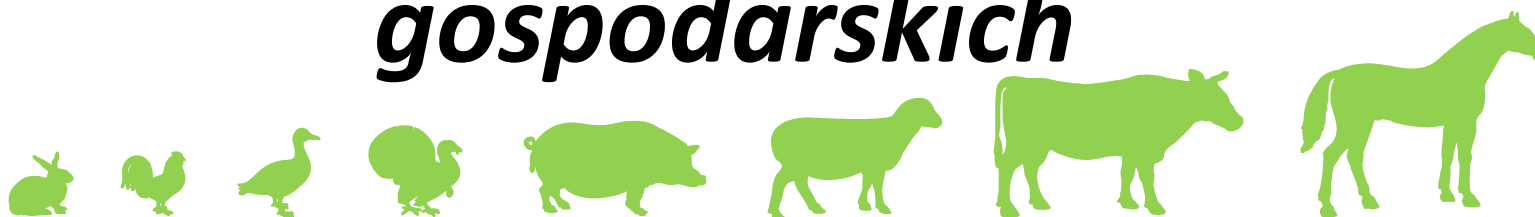

Operacja „Rolnictwo wobec zmian klimatu” Działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

Plan Operacyjny na lata 2020-2021

Znaczenie i zasady ochrony lokalnych ras zwierząt gospodarskich

Dr inż. Grażyna Polak
Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi”

Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

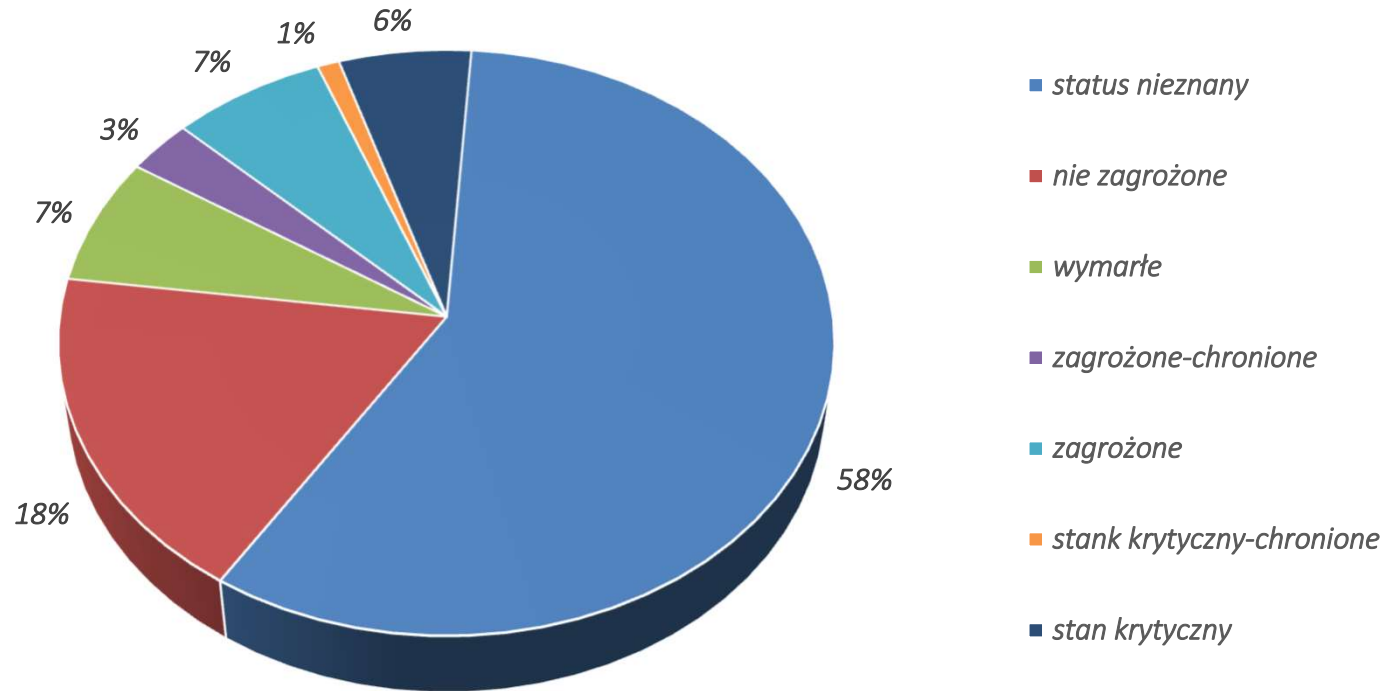
Operacja opracowana przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie

Plan

- zasygnalizowanie zagrożenia
- rozwiązania - metody przeciwdziałania, krajowe i międzynarodowe
- wsparcie Instytutu – rasy objęte ochroną, zachęta odbiorców do poszerzania swojej wiedzy, kontakt z Instytutem, strona internetowa

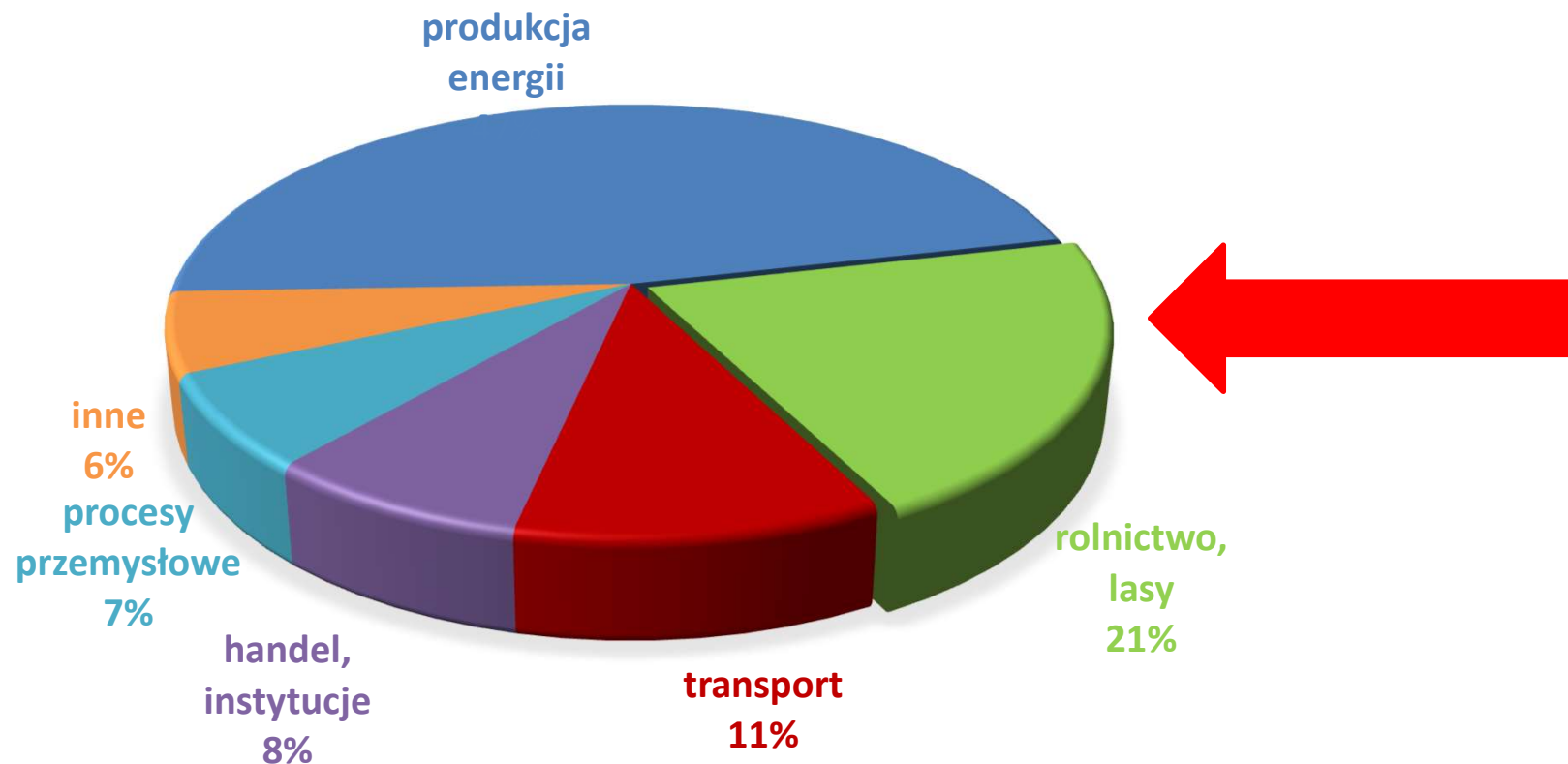
- *Prognozy wskazują, że w perspektywie najbliższych 30 lat zapotrzebowanie na mleko i jego przetwory, wzrośnie o 46 %, a na mięso i jego przetwory o 76 %*
- *Zaledwie 14 spośród 30 udomowionych gatunków ssaków i ptaków dostarcza ludziom 90% żywności pochodzenia zwierzęcego*
- *Przemysłowy model produkcji dominuje na świecie, doprowadzając do koncentracji przemysłu hodowlanego*
- *Ekspansja przemysłowych metod produkcji stanowi największe zagrożenie dla różnorodności zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich.*
- *Coraz bardziej widoczny jest konflikt pomiędzy wzrostem produkcji a jego negatywnymi skutkami dla zdrowia ludzi i zdrowia „Ziemi”*
- *Coraz częściej mówi się o konieczności ograniczenia spożycia białka zwierzęcego*
- *Przyjęty model zrównoważonego rozwoju wymaga ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich oraz wypracowania koncepcji pozwalającej na długofalowe, ekonomicznie i opłacalne użytkowanie.*

Liczba ras zwierząt gospodarskich o różnym statusie zagrożenia w świecie (FAO, 2019)

Według danych FAO liczba ras zwierząt gospodarskich na świecie szacowana jest na 8800, należących do 38 gatunków.

W jakim stopniu rolnictwo wpływa na zmiany klimatyczne?

Udział rolnictwa w ogólnej produkcji gazów cieplarnianych

Powody ochrony zasobów genetycznych ras rodzimych i/lub lokalnych

- *źródło niepowtarzalnych kombinacji genetycznych;*
- *włączanie do komercyjnych systemów produkcyjnych (krzyżowanie towarowe);*
- *chów i hodowla ekstensywna (np. gospodarstwa agroturystyczne);*
- *pozyskiwanie tradycyjnych produktów – żywności, odzieży, wyrobów tekstylnych, rękodzieła;*
- *utrzymanie w kulturze użytków rolnych i kontrola wegetacji;*
- *zachowanie i pielęgnacja krajobrazu;*
- *element kultury i tradycji;*
- *inwestycja w przyszłość następnych pokoleń;*
- *bezpośredni kontakt ze zwierzętami,*
- *zwierzęta, jako żywe istoty są wartością samą w sobie i wymagają szacunku, a ich przetrwanie powinno być zapewnione.*

Działania międzynarodowe

*1992 – Szczyt Ziemi w Rio De Janerio
Agenda 21 – Konwencja o Bioróżnorodności*

- *ochrona*
- *zrównoważony rozwój*
- *sprawiedliwy podział korzyści*

Działania międzynarodowe

2007 – FAO International Technical Conference on Animal Genetic Resources for Food & agriculture, Interlaken, Szwajcaria

Światowy Plan Działań na rzecz zasobów genetycznych zwierząt

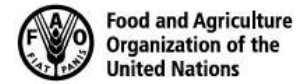
Główne cele :

- *Promocja zrównoważonego użytkowania i rozwoju zasobów genetycznych zwierząt*
- *Ochrona różnorodności cennych zasobów genetycznych zwierząt*
- *Promowanie uczciwego i sprawiedliwego podziału korzyści wynikających z użytkowania zasobów genetycznych*
- *Zaspokajanie indywidualnych i kolektywnych potrzeb pasterzy i hodowców w ramach prawa krajowego*
- *Promowanie ekosystemowego podejścia do bioróżnorodności*

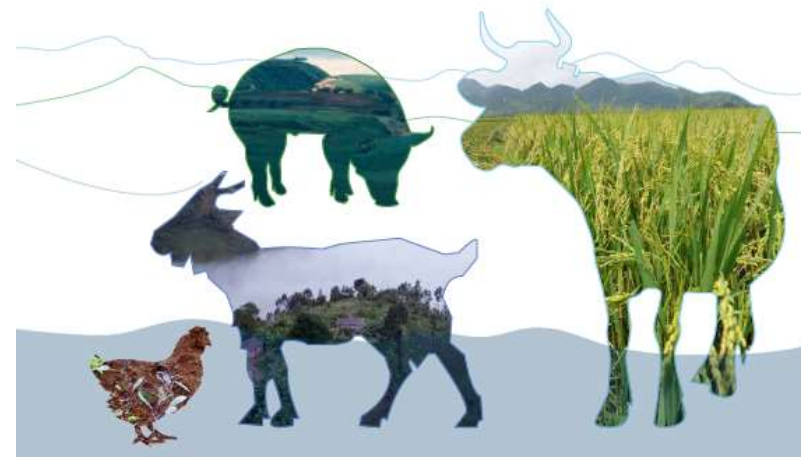

FAO proponuje następujące trzy sposoby znacznego ograniczenia emisji z produkcji zwierzęcej:

- Poprawa wydajności zmniejszająca intensywność emisji;
- Zmniejszenie emisji dwutlenku węgla poprzez lepsze zarządzanie wypasem;
- Lepsze włączenie zwierząt gospodarskich w biogospodarkę o obiegu zamkniętym.

Livestock solutions for climate change

Stanowisko Narodów Zjednoczonych

W dniu 25 września 2015 r. 193 państwa członkowskie ONZ przyjęły założenia Globalnego Planu Działań na rzecz Zrównoważonego Rozwoju do 2030 r., czyli 17 globalnych celów (SDGs), które mają wytyczyć kierunek rozwoju społeczności międzynarodowej w ciągu najbliższych 15 lat (2016-2030).

Cel 2: Wyeliminować głód, zapewnić bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie, promować zrównoważone rolnictwo

Wskaźnik 2.5.2 Proporcja ras zagrożonych ryzykiem wyginięcia i niezagrażonych w ogólnej liczbie populacji objętych programami ochrony zasobów genetycznych zwierząt

Ochrona zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich w Polsce

1. Ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. t.j. z 2017, poz. 2132)

Rasa zagrożona - populacja zwierząt gospodarskich danej rasy, której niska lub malejąca liczebność stwarza zagrożenie jej wyginięcia

2. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 06.06.2008 r. w sprawie podmiotu upoważnionego do realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 108 poz. 691)

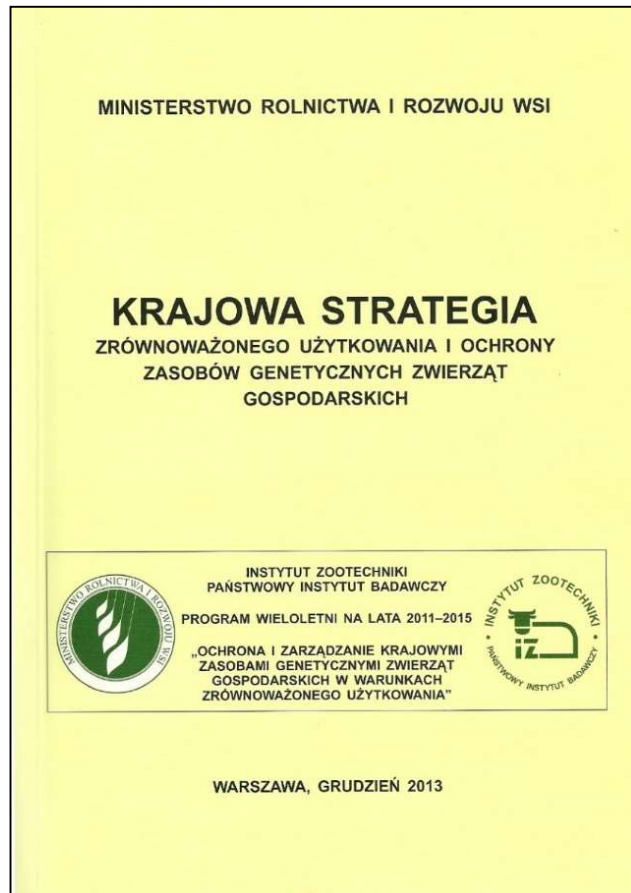
Instytut Zootechniki w Krakowie - podmiot realizujący lub koordynujący działania w zakresie ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich

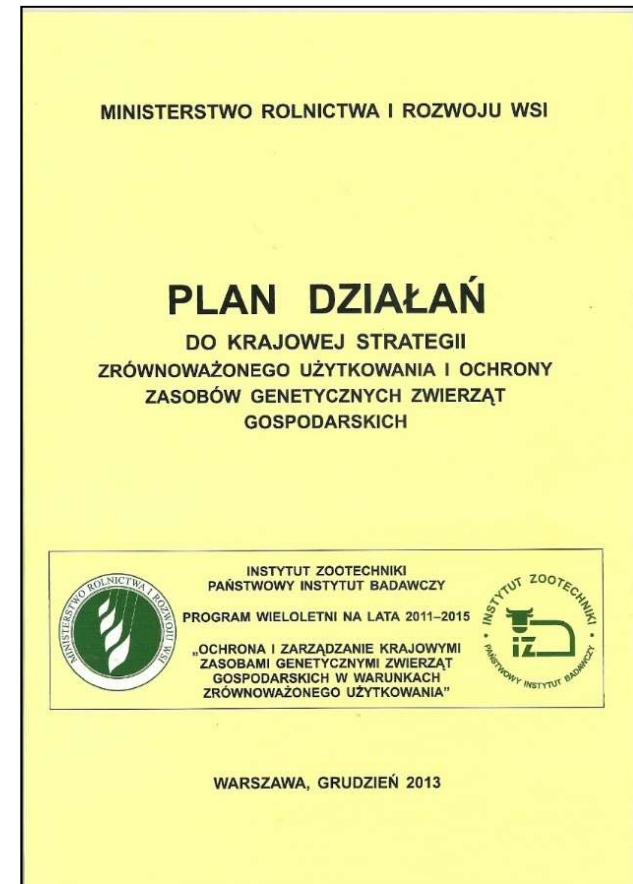
W Polsce w ramach realizacji Światowego Plan Działań w ciągu 18 lat Instytut Zootechniki PIB objął ochroną ponad 80 populacji zwierząt gospodarskich: krów, oni, świń, owiec kóz, drobiu grzebiącego i wodnego, zwierząt futerkowych, ryb i pszczół. Liczba zwierząt objętych ochroną w tym czasie zwiększyła się 10 krotnie i obecnie przekracza 100 tysięcy.

Krajowa Strategia Zrównoważonego Użytkowania i Ochrony Zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich oraz Plan Działań

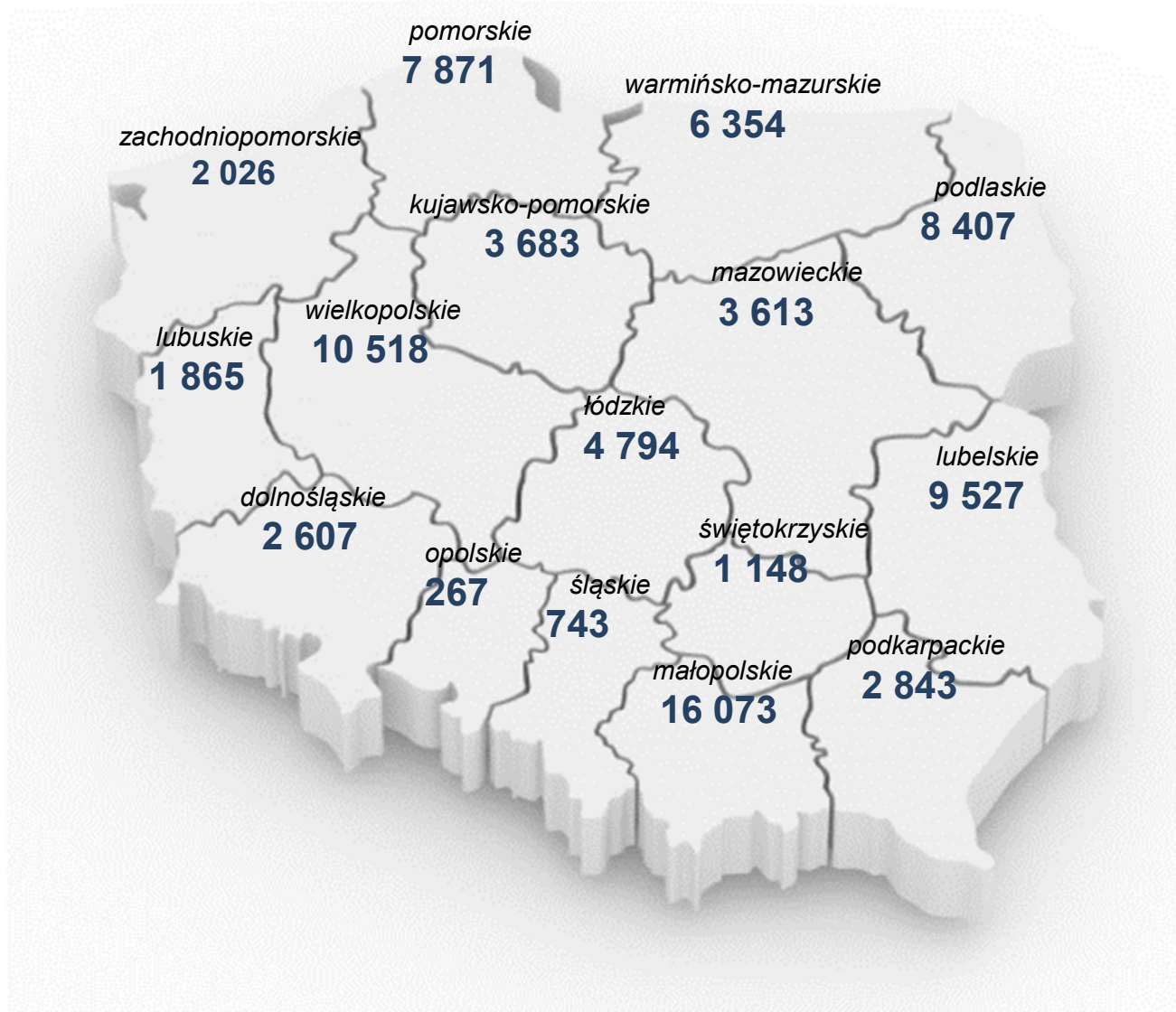
*Dokumenty
przyjęte w roku
2013*

Populacje zagrożone i objęte programami ochrony w Polsce (wg stanu w 2019)

Gatunek	Liczba ras	Liczba stad	Liczba samic	Wzrost liczby osobników w stosunku do 2000 r.	Średnia liczba osobników w stadzie
konie	7	1 435	6 808	16	4,74
bydło	4	813	8 502	30	10,46
owce	15	886	63 772	19	71,92
kozy	1	4	43	-	10,75
świnie	3	112	2 934	4,5	26,20
kury	11	20	10 891	1,7	858,95
gęsi	14	15	5 598	2,3	373,20
kaczki	10	10	3 986	2,9	398,60
króliki	1	6	336	11	56,00
zwierzęta futerkowe	12	15	768	3	51,20
pszczoły	5	49	1 795 rodzin	5,7	36,63
Σ	83	3331	103 746 (bez rodzin pszczelich)	9,6	

Rozmieszczenie zwierząt ras zachowawczych

Konie

Konik polski

Hucul

Koń sztumski

Koń sokólski

Koń małopolski

Koń małopolski

Koń śląski

Bydło

Polska czerwona

Polska biało-czarna

Polska biało-czarna

Polska czerwono-biała

Fot. A. Majewska, J. Gruszczyńska

Owce

Wrzosowka

Barwna owca górską

Owca olkuska

Owca żelaźnieńska

Swiniarka

Merynos w starym typie

Fot. A. Kawęcka, J. Sikora, E. Martyniuk

Świnie

Złotnicka biała

Złotnicka pstra

Puławska

Fot. M. Szyndler-Nędza

Lis pastelowy

Lis białoszyjny

Tchórz

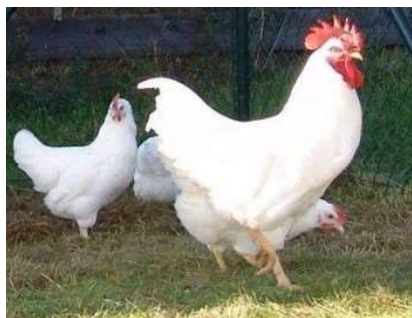
Szynszyla beżowa

Nutria

Kury (10 rodów)

Zielononóżka /Z11/

Zielononóżka kuropatwiana /ZK/

Żółtonóżka kuropatwiana

Rhode Island Red (R-11)

Rhode Island Red (R-22)

Rhode Island White (A-33)

Leghorn (G-99)

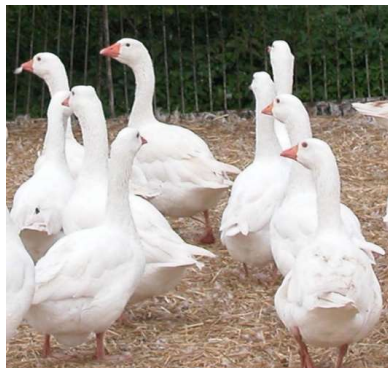
Leghorn (H-22)

Polbar

Sussex (S-66)

Gęsi (13 rodów)

2016

Lubelska

Kielecka

Podkarpacka

Kartuska

Rypinska

Suwalska

Pomorska

Romanska

Słowacka

Landes

Kubanska

Bilgorajska

Zatorska

Fot. J. Calik, J. Krawczyk

Kaczki

2016

Mini Duck (K-2)

KhO-1

LsA

Duński Pekin P-8

Francuski Pekin P-9

Polski Pekin P-33

Polski Pekin P-11

Polski Pekin P-22

Polski Pekin P-44

Polski Pekin P-55

Fot. J. Calik, J. Krawczyk

Pszczoły (stan na 2016 rok)

Środkowoeuropejska (Mellifera mellifera):

Linie:

- *Augustowska*
- *Kampinoska*
- *Północna*
- *Asta*

Krainka (Mellifera carnica):

Linia:

- *Dobra*

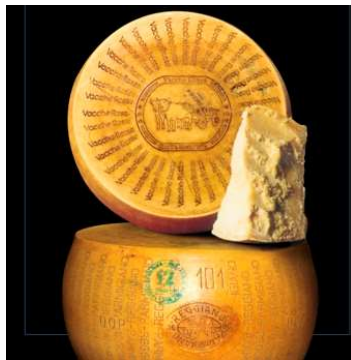

Najlepszym sposobem ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich jest ich

użytkowanie

System certyfikacji jakości „RASA RODZIMA”

Prawo do oznaczania produktów z użyciem logo „Rasa Rodzima” dla hodowców ras rodzimych uczestniczący w Programach ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich oraz zakładów przetwórczych wykorzystujących surowce od tych ras.

Opracowanie w ramach Projektu „Kierunki wykorzystania oraz ochrona zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich w warunkach zrównoważonego rozwoju” finansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach Strategicznego programu badań naukowych i prac rozwojowych „Środowisko naturalne, rolnictwo i leśnictwo” – BIOSTRATEG nr umowy: BIOSTRATEG2/297267/14/NCBR/2016.

<http://www.izoo.krakow.pl/>

- Dokumenty**
- ▣ Krajowa Strategia
  - ▣ Ustawy i rozporządzenia
  - ▣ Inne dokumenty
  - Archiwum

- Gatunki**
- Bydło
  - Świnie
  - Konie
  - Owce
  - Drób
  - Zwierzęta futerkowe
  - Ryby
  - Pszczoły
  - Kozy

- Inne**
- ▣ Kontakty

- Ważne strony**
- ▣ MRIRW

Strona główna

Strona startowa Bioróżnorodności

Witamy na stronie poświęconej Bioróżnorodności Zwierząt!

W poszczególnych zakładkach znajduje się wiele interesujących informacji o poszczególnych gatunkach zwierząt objętych **Programem Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt Gospodarskich**. Dostępne są również przepisy prawne, dokumenty dotyczące realizacji programu oraz formularze do pobrania.

GATUNKI

KONTAKTY

Krajowy Koordynator ds. ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich

dr inż. Grażyna Polak e-mail: grazyna.polak@izoo.krakow.pl

Sprawy ogólne dotyczące koordynacji:

dr inż. Agnieszka Chelmińska

tel. +48 666 081 268, e-mail: agnieszka.chelminska@izoo.krakow.pl

Sprawy ochrony ex-situ:

dr inż. Ewa Sosin-Bzducha

tel. +48 666 081 297, e-mail: ewa.sosin@izoo.krakow.pl

Koordynatorzy oraz osoby właściwe do kontaktu w ramach programów ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich

Konie

- dr inż. Iwona Tomczyk-Wrona
tel. +48 666 081 209
e-mail: iwona.wrona@izoo.krakow.pl
- dr inż. Grażyna Polak
tel. +48 666 081 277
e-mail: grazyna.polak@izoo.krakow.pl
- mgr inż. Lucyna Bobak
Tel. +48 666 081 322
e-mail: lucyna.bobak@izoo.krakow.pl
- mgr Joanna Wójtowicz
Tel. +48 666 081 311
e-mail: joanna.wojtowicz@izoo.krakow.pl

Owce, Kozy

- dr hab. Aldona Kawęcka
tel. +48 666 081 238
e-mail: aldona.kawecka@izoo.krakow.pl
- dr inż. Jacek Sikora
tel. +48 666 081 349
e-mail: jacek.sikora@izoo.krakow.pl

Bydło

- dr inż. Anna Majewska
tel. +48 666 081 207
e-mail: anna.majewska@izoo.krakow.pl
- dr inż. Ewa Sosin-Bzducha
tel. +48 666 081 297
e-mail: ewa.sosin@izoo.krakow.pl

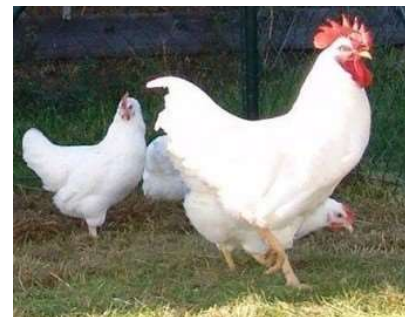
Świnie

- dr hab. Magdalena Szyndler-Nędza
tel. +48 666 081 142
e-mail: magdalena.szyndler@izoo.krakow.pl

Drób - kury

dr inż. Jolanta Calik
tel. +48 666 081 196
e-mail: jolanta.calik@izoo.krakow.pl
prof. dr hab. Józefa Halina Krawczyk
tel. +48 666 081 267
e-mail: jozefa.krawczyk@izoo.krakow.pl

Drób - gęsi i kaczki

dr inż. Jolanta Calik
tel. +48 666 081 196
e-mail: jolanta.calik@izoo.krakow.pl

Zwierzęta futerkowe

prof. dr hab. Dorota Kowalska
tel. +48 666 081 256
e-mail: dorota.kowalska@izoo.krakow.pl
prof. dr hab. Paweł Bielański
tel. +48 666 081 339
e-mail: pawel.bielanski@izoo.krakow.pl

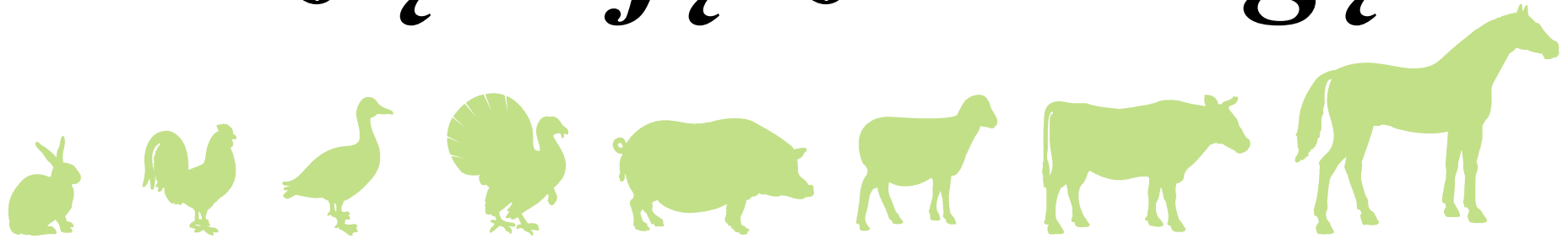

Pszczoły

dr inż. Agnieszka Chełmińska
tel. +48 666 081 268
e-mail: agnieszka.chelminska@izoo.krakow.pl

Dziękuję za uwagę

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi”

Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej
„Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Operacja opracowana przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie